

UTTALELSE FRA KVENLANDSFORBUNDET TIL

Utkast til forskrift om ordningen for kollektiv oppreisning til romanifolket/taterne

Hørings svar - forslag til forskrift for tilskudd til romanifolket/taterne

Del 1

Om den kollektive oppreisninga skal komme romanifolket/taterne til gode, må ordningen forvaltes av folkegruppen selv og deres representanter. Forslaget innebærer en ny formynderordning for folkegruppen, i prinsippet ikke vesentlig forskjellig fra den vi hadde i årene før krigen, gjennom misjonen for hjemløse. Forslaget innebærer at de etnisk norske fortsatt skal være formyndere for minoritetsgruppene. Slik har det liksom alltid vært, og slik skal det fortsette. Men de etnisk norske i forrige generasjon har allerede gjort stor urett mot minoritetene i landet. Vi har ikke grunn til å tro at dagens norske formyndere vi gjøre mindre urett. Riktignok vil de ikke gjøre de samme feilene som ble gjort den gang, men ett er sikkert, de vil med overveldende sannsynlighet gjøre feil. Feil som får katastrofale følger for minoritetskulturene. Like katastrofale følger som de som ble forårsaket av besteforeldregenerasjonen til dagens nordmenn, men på en annen og lite forutsigbar måte.

Det å ha vokset opp i norsk kultur og gått gjennom det norske skoleverket, vil nødvendigvis danne en barriere mot den kunnskap og innsikt som er nødvendig for å kunne forstå den flerkulturelle kultur- og livssituasjon. Problemet er at de som har utarbeidet dette forslag mangler selvinnsikt i den kunnskapsbrist som oppstår ved at de selv er en-kulturelle. Den eneste farbare vei, er at minoritetene selv får styre utviklingen av sine kulturer. De norske kan få roller som saksbehandlere og rådgivere. Men styringen må ligge hos taterne romanifolket selv.

Det kan ikke reises tvil om at Stortinget med sitt vedtak om et fond for tater romanifolk har ønsket å bøte på noe av uretten mot dette folket. Men forskriftene legger opp til at fondet skal kunne brukes av etnisk norske også. Av nordmenn som ønsker å være formyndere for tater/romanifolk og som ikke har tilstrekkelig selvinnsikt til å forstå at de mangler en vesentlig kompetanse. Nemlig tospråklighet og flerkulturell kompetanse. Det kan sammenlignes med misjonærene som en gang i tiden virket i Afrika og Asia. De trodde fast bestemt på at deres eget verdisystem og forståelse av verden ville være en velsignelse også for de kulturene de virket i, men som altså opplevde å bli avslørt som kulturødeleggere og imperialister bare en generasjon senere. Vi har erfaring med dette ved forvaltningen av midler bevilget av Stortinget til gjenreising av kvensk kultur. Størstedelen av midlene forbrukes av norske kommuner og fylkeskommuner, som har startet tiltak de ut fra en norsk kulturforståelse av hva vil være til nytte for kvenkulturen. Men hvilke forutsetninger har norske kommunepolitikere og konsulentene i kulturrådet for å kunne vurdere hvilke tiltak er mest aktuelle for minoritetskulturene. Det må nødvendigvis bli en vurdering sett ut fra et norsk perspektiv. Og gjennom tilskuddsordningene styrer de norske forvalterne, for ikke å si formynderne, hvordan minoritetskulturene skal styres gjennom de statlige støtteordningene.

Forslaget om kriterier for støtte bygger på kriterier for støtte til norsk kultur. Det er et klart forsøk på fornorsking av tater/romani-kulturen. Helt klart at representanter for kulturen må ha rett til å bruke midlene også på langsiktige tiltak når de finner det riktig.

Forslaget til retningslinjer må avvises og nye retningslinjer må utarbeides av representanter for tater/romanifolk.

Del 2

Ordningen for kollektiv oppreisning til romanifolket/taterne er opprettet i forbindelse med det som mange kaller for et folkemord foretatt av den norske stat i vår tid.

Dette inkluderer lobotomering, sterilisering, og bortføring av barn. Dette er sår som trenger mer enn ett år å gro igjen. Det sier seg selv at for mange vil overgrepene aldri la seg lege. Ikke bare det, generasjoner frem i tid vil leve med sår besteforeldre ble påført. Forskning rundt «Ghost in your genes» viser at DNA med stor sannsynlighet viderefører traumatiske opplevelser fra en generasjon til de neste generasjonene.

I forskriftsforslaget stadfester myndighetene at de reduserer erstatningsordningen til normale ettårige kulturtiltak med mindre empatiske strenge vilkår. I realiteten snakker vi ofte om tiltak som må gjennomføres på under et år.

Til sammenligning tilbringer de aller fleste nordmenn minst 12 år på skolen for å kunne bidra og ta del i samfunnet. Pensjon blir tjent opp over nesten 50 år. Bygg og anlegg blir reist for å stå i titalls år.

Kulturrådet jobber stort sett med snevre og flyktige kulturtiltak. Mye av tiden og ressursene går derfor i realiteten til å administrere prosessen med søknader og rapportering i stedet for å bruke mest mulig ressurser på langsiktige og effektive oppreisningstiltak.

Midler til klassisk musikk kan Stortinget sjonglere med fra år til år, da er ettårige prosjekt på sin plass. Men, en ordning med kollektive oppreisningen tilsier at Stortinget må avsette faste beløp i statsbudsjettet over flere år.

I første paragraf står det at «Den kollektive erstatningen, heretter kalt ordningen, skal bidra til å gjenreise, utvikle og synliggjøre romanifolket/taternes kultur, språk og historie».

Vi mener at en kollektiv erstatning for de overgrep man ble utsatt for skal bidra til å gjenreise romanifolket/taternes samfunn og liv. For eksempel:

1. Midlene må gå til språkopplæring av voksne der de som ønsker det kan få lønn for å gjenvinne sitt språk.
2. Midlene må gå til langsiktig finansiering av drift av frivillige organisasjoner og andre flerårige tiltak.
3. Midlene skal kunne brukes over så lang tid som erstatningsordningen har midler.

Romanifolket/taterne skal ha fullstendig råderett med bruken av midlene.

Forskriftsforslaget gir i realiteten tilfeldige saksbehandlere, utdelingsstyrer og Kulturrådet myndighet til å styre romanifolket/taternes liv.

I paragraf 4 står det blant annet at det kan brukes midler på holdningsskapende arbeid, dvs at mye av midlene kan bli brukt på alle andre enn romanifolket/taterne. Midlene kan faktisk bli brukt på overgriperne.

Det er vårt syn at hele forskriften forkastes og at det lages nye forskrifter med normale langsiktige forutsetninger og målsettinger.

Skibotn 15.8.2019

For Kvenlandsfobundet

Bjørnar Seppola - leder